

РЕЦЕНЗИЯ

на доктората на Асма Ахмед Абдулла Кашнун

на тема „ Развитие на девическото образование в Йемен след
Обединението/ 1990 г/“

за присъждане на образователно научна степен „Доктор“ по
Професионално направление 1.2 Педагогика (Теория на възпитанието
и дидактика)

Данни за докторанта.

Асма Ахмед Абдулла Кашнун е родена на 19.04.1960 г. в гр. Аден – Йемен. Начално, средно и обща гимназия завършва в гр. Аден. През 1982 – 1983 г. е в МГУ – гр. Москва. Завършва спец. Педагогика в СУ “Св. Климент Охридски“ през 1989 г. От март 2012 година е редовен докторант в ЮЗУ “Неофит Рилски“-Благоевград, с научен ръководител проф. д. н. Йордан Колев.

Владее на добро ниво български език, добро ниво на компютърна грамотност, притежава умения за работа по проекти и лесно се интегрира в различна среда.

Била е преподавател в Институт за подготовка на учители в гр. Аден и гр. Сана, като в последния е изпълнявала длъжността зам. ръководител катедра „педагогика“. В периода 2004 – 2012 г. е преподавател в Сана университет в гр. Сана.

Оценка на дисертационното изследване.

Дисертационното изследване на Асма Кашнун е в обем от 292 страници и включва: постановка на изследването, 4 глави, заключение, библиографска справка и приложения.

В постановка на проблема докторантката представя:

- Кратка ретроспекция на опитите за завладяване на Йемен от различни завоеватели;
- Причините за решението си да разгледа образованието в двете части на Йемен;
- Автори, изследвали образованието в Йемен;
- Прави заявка за сравнително проучване на девическото образование в България и Йемен;

Обект, предмет, цел и задачи на изследването са формулирани добре. Представената теза кореспондира с намеренията на докторантката за сравнителен анализ на българското и йеменското девическо образование. Посочени са и основните принципи, върху които авторката ще разработва дисертационното изследване. Хронологичният подход ще ѝ позволи да проследи изследваните явления в своята последователност в развитието.

Посочените изследователски методи – /теоретичен анализ на документи, историко-хронологичен, сравнителен анализ/ са характерни за този род изследване.

Посочени са и етапите/3/, през които е преминало разработването на дисертационния труд.

Глава първа е посветена на сравнително проучване учебното дело в Северен и Южен Йемен до 1990 г.

Проследено е управлението на рода Бани Расул, което е най-дълго и сравнително успешно във всички области на обществения живот, като специално внимание е обърнато на постиженията в областта на образованието- построяването на повече училища, повече образование хора. Предложена е таблица с разкритите училища по места, имената им, владетелите, които са ги открили и преподаването в тях.

Изяснени са някои фактори за просперитета на образованието в Йемен и в частност на девическото образование – исторически, географски, политически, икономически, религиозни, социални и др.

В контекста на обществено-икономическите условия са представени образователните постижения по време на:

1. Османското управление на Йемен и откритите начални училища, промишлени, военно средно училище, висше образование, включващо 2 нива – средно и университетско без строго разграничение;

Докторантката прави извода, че по време на османското владееие реформите в областта на образованието са незначителни.

2. Образователните промени след изтеглянето на турците – създадена е Научна школа, с конкретни изисквания за приемане в нея, задълженията на обучаваните и тяхната реализация /чиновници, счетоводители в митницата или учители .

3.Обществена библиотека, сиропиталище/изпълняващо функцията на начално училище за бедни деца/;

4.Създадено е Министерство на образованието с министър Сейфал Ислам Абдула.

Специално внимание е отделено на образованието през втората половина на ХХ век- при управлението на Имам Ахмед – борбата между него и опозицията, която настоява за по-модерни реформи. В таблица са предложени видовете и степени училище през 1957, броя на учениците и учителите. Прави впечатление, че освен начални и средни училища, съществуват селскостопански, индустриални и здравни училища. Както и институт за учители в град Сана.

Направен е анализ на учебни програми ,начина на преподаване в различните училища, статут и квалификация на учителите.

За образованието в Южен Йемен, докторантката проследява:

1. Образованието преди британската окупация – т.н.

„Аларбита“/ислямски училища/ и „Алмаллама“/корански училища/ - имат важна роля в разпространението на науката и знанието;

2.Образованието по време на британската окупация – анализирано е развитието на образованието в различните административни центрове / Аден, Аденски югозападен протекторат и източен Аден;

3.В специална таблица е предложена структурата на образователната администрация, управляваща образованието.

4. Управлението на образованието - извършва се от т.н. комисии – едната за гражданското и държавно образование и другата/ консултативно-социална/ за стипендиите.

5.Основните промени, които настъпват след британското управление, а именно: държавата поема грижата за образованието – законодателство, образованието в градовете и селата, подготовката на учителите . Таблично е представена образователната система в Аден – от обединените училища до висшето образование;

6.Статистика за откритите училища в различни години, броя на учениците/ момчета и момичета/, нарастващия броя на обучаваните момичета, очертани са правата на жената, получила по време на двете революции / 62 и 63 год./.

Във втора глава докторантката анализира състоянието и развитието на образователната система в Йемен след 1990 година. На

основание общественно-политическите събития и промени след 1990 година, представя усилията на Йеменското правителство за:

- намаляване бедността и осигуряване образование/ поне в началното училище/ на възможно повече деца;
- за предоставяне на повече и по-ефективни образователни услуги на населението с цел намаляване процента на неграмотните.
- Въвеждане на безплатно и задължително образование от 6-15 годишна възраст – макар, че задължителното записване не се реализира;
- Приемане национална стратегия за развитие на основното образование с цел осигуряване задължително образование от 6-14 години за 95 % от подлежащите на обучение;
- Развитие на средното и висше образование;
Доказателство за това е фактът, че за периода 1991-2004 година , броят на учениците осе увеличава около 87% за момчетата и от 28-63% за момичетата.

Представени са и данни / таблично/ за приема на учениците в основните и средни училища за 1990/91 г. и 1997/98г.

Специално внимание е отделено на съдържанието на съвременното образование в Йемен, като са изяснени:

- развитието на държавните и частни детски градини и броя деца, обхванати в тях – повече са открити в големите градове;
- учебните програми за основното и средно образование;
- броя на учителите в основното и средно образование ;
- подготовката на учителите и целта на тази подготовка ;/
- перспективите за усъвършенстване на образователната система;

В резултат на тези усилия се увеличава % на записалите се в училище през 2004 година – 87% за момчетата и 63 % за момичетата.

Трета глава от дисертационното изследване е посветена на възможностите за модернизиране на девическото образование в Йемен. Това е най-важната и същинска част от дисертацията. В тази глава докторантката разсъждава върху:

- статусът на жените в Йемен – голям % неграмотни, липса на информация в семействата за ролята на образованието, бедност/особено по селата/, липса на хигиенни условия за момичетата в училище, ясно изразена дискриминация по признак пол в администрацията;

- препоръки, свързани с образованието на момичетата в Йемен;

Специално място в труда си докторантката отрежда на първите, които започват да обучават момичета. Споменати са няколко конференции, взимащи решения за ликвидиране неграмотността, постановление за задължителна грамотност през 1982 г. , както и централните и програми за ограмотяване на жените. Подробно е представено образованието на жената в Северен и Южен Йемен преди обединението. Очертани са трудностите, свързани с приемане идеята за образованието на момичетата. В специална таблица са представени данни за образованието на момичетата в средното училище за 1962-63 и 1988-89 години. Изяснени са някои различия в образованието на Северен и Южен Йемен. Направен е кратък анализ на спецификата на девическото образование в Йемен. Посочени са и факторите за тази реалност по отношение образованието на жената в Йемен, а именно:

- **социални и културни**, свързани с комплекс за малоценност, липса на желание в семейството да образуват момичетата;
 - **географски фактори** – населението е пръснато на големи разстояния и това ограничава възможностите на момичетата за образование;
 - **образователни** – липса на материална база, на учителки и др;
- Представени са някои тенденции в управлението на девическото образование в Йемен, свързани с нови модели на организация на обучението, нова училищна база, назначаване повече жени на ръководни позиции в образованието, усъвършенстване на учебните програми, учебници, създаване система за подготовка на учители в Йемен.

Четвърта глава съдържа текст за развитие на българското образование до средата на 20 век. Очертани са структурата, организацията и управлението на образователната ни система за периода. Засегнат е въпросът за подготовката и подборът на педагогическите кадри у нас, мястото и ролята на частните училища, осъществяване на задължително и безплатно образование, девическото образование и други. Посочени са някои демократични тенденции, свързани с развитие и усъвършенстване на образователната ни система и педагогическа наука.

Дисертационният труд на Асма Ахмед Абдулла Кашнун представлява едно задълбочено проучване на образованието в Йемен в различни периоди . Първите две глави хвърлят светлина върху цялостното развитие на образованието в Северен и Южен Йемен, трудностите по осъществяването му, както и усилията на управляващите за подготовката на кадри за различни области на обществения живот.

Докторантката е проучила не малко източници, свързани с образованието в Йемен и по-конкретно за девическото образование след 1990 година. До голяма степен информацията е структурирана правилно, направен е анализ на структурата, организацията, управлението на образованието. Някои факти са представени таблично и дават ясна представа за случващото се в областта на образованието, включително и в девическото образование. Като резултат се получава доста подробна картина на развитие на образованието в Йемен в изследвания период. Усеща се също личното пристрастие на докторантката, когато разсъждава върху състоянието и перспективите в развитието на девическото образование в Йемен.

Забележки:

- 1.Обемът би могъл да е по-малък.
2. Предвид приведените от докторантката емпирични данни на места изводите могат да бъдат по-богати.

Заключение:

Докторант Асма Ахмед Абдулла Кашнун е представила необходимата документация за публична защита. Има 8 публикации, като 6 от тях са по дисертационното изследване. Приемам формулираните от докторантката приноси моменти в Автореферата.

Предлагам на уважаемите членове на журито да присъди на Асма Ахмед Абдулла Кашнун образователната и научна степен „Доктор“ по професионално направление 1.2 Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика).

01.10.2016 г.
Благоевград

Рецензент:.....
/ проф. д-р Н. Филипова/